

Reactie op: Je geld of je leven

Eric van Damme schrijft in zijn column 'Je geld of je leven' in *ESB* van 10 december 2010 over vergoeding van immateriële schade ten gevolge van seksueel misbruik. Hij stelt dat in de praktijk materiële schade volledig wordt vergoed, maar immateriële schade slechts mondjesmaat. Van Damme vervolgt dat dit overeenkomt met de regel die de rechtseconomie aanbeveelt, en vraagt zich af hoe hardvochtig economen kunnen zijn. Hij refereert hierbij aan de verzekeringstheorie. Deze houdt kort gezegd in dat mensen geen verzekering afsluiten tegen immateriële schade en dat ze er daarom ook geen schadevergoeding voor moeten ontvangen. Bij materiële schade stijgt het marginale nut van geld, onder de aanname van afnemend grensnut van geld, zodat mensen zich ertegen willen verzekeren. Bij immateriële schade blijft volgens de verzekeringstheorie het grensnut van geld gelijk of daalt, zodat mensen niet bereid zijn zich ertegen te verzekeren.

Op het terrein van letselschade is Van Dammes stelling dat volgens de rechtseconomie immateriële schade niet voor vergoeding in aanmerking komt mijns inziens te kort door de bocht. Diverse publicaties stellen dat mensen wel een verzekering tegen immateriële schade willen afsluiten, omdat deze schade wel degelijk het grensnut van geld verhoogt, of omdat het algehele nutsniveau gedaald is en de verzekeringsuitkering dit niveau kan verhogen. Daarnaast kan op het idee van ex ante schadevergoeding worden gewezen. Hierbij gaat het om de vraag of mensen bereid zijn middelen te spenderen aan het verlagen van de kans op het intreden van immateriële schade. Bij fatale ongevallen is hierbij het concept van de waarde van een statistisch leven (WSL) van belang, dat gebaseerd is op beslissingen zoals het al dan niet gebruiken van valhelmen, rookmelders en autogordels. Internationale literatuur begroot de WSL op ongeveer vier tot vijf miljoen euro, hetgeen vele malen hoger is dan de maatstaf van overlijdensschade uit het Burgerlijk Wetboek.

Voor immateriële schade bij letsel bestaat in de rechtseconomie nog geen algemeen geaccepteerde methode om tot ex ante smartengeld te komen. Het concept van de *Quality Adjusted Life Years* (QALYs) uit de gezondheidseconomie zou hier mijns inziens kunnen worden gebruikt (Visscher, 2008; Karapanou en Visscher, 2010). Een QALY is een maatstaf die de kwaliteit van leven in een bepaalde gezondheidstoestand gedurende een jaar uitdrukt in een cijfer tussen 0 en 1. QALY-onderzoek geeft uitdrukking aan de invloed van medische condities, waaronder letsel,

op de kwaliteit van leven. De QALY-daling, die wordt vermenigvuldigd met de tijdsduur van de conditie, vormt dus een kwalitatieve maatstaf voor immateriële schade als gevolg van het letsel. Toepassing van deze methode laat zien dat, zelfs bij een conservatieve inschatting van de geldwaarde van een QALY, bijvoorbeeld 50.000 euro, de resulterende bedragen aan smartengeld hoger uitvallen dan de huidige praktijk in Nederland en veel andere Europese landen. Er zijn dus, anders dan Van Damme stelt, wel degelijk economische argumentaties mogelijk die resulteren in substantiële bedragen aan smartengeld.

In principe is de QALY-methode ook toepasbaar in situaties van seksueel misbruik, waar Van Dammes column over ging. In een publicatie over de immateriële kosten van ernstige geweldsmisdrijven (Dolan *et al.*, 2005) wordt het verwachte QALY-verlies als gevolg van verkrachting begroot op 0,561. Toepassing van de conservatieve 50.000 euro zou resulteren in een smartengeld van ruim 28.000 euro. Hierbij moet wel worden aangetekend dat meer onderzoek naar de invloed van seksueel misbruik op de kwaliteit van leven nodig is. Dolans inschatting is een gewogen gemiddelde van mogelijke gevolgen van verkrachting, zoals *acute stress disorder*, *post traumatic stress disorder* en fysieke gevolgen zoals kneuzingen en botbreuken. Het is echter niet gebaseerd op direct onderzoek betreffende seksueel misbruik. Concluderend kan worden gesteld dat een economische benadering van immateriële schade die gebaseerd is op het idee van ex ante schadevergoeding niet tot de conclusie leidt dat immateriële schade niet moet worden vergoed. De vraagstelling van de verzekeringstheorie, of mensen zich tegen immateriële schade willen verzekeren, wordt vervangen door de vraag in hoeverre mensen bereid zijn middelen te besteden aan het verkleinen van de kans op het intreden van zulke schade. Het toepassen van QALY-onderzoek leidt tot hogere bedragen aan smartengeld dan welke worden toegekend in Nederland. Van Dammes opmerking dat de economische benadering hardvochtig is, is mijns inziens dus niet terecht.

LITERATUUR

- Dolan P., G. Loomes, T. Peasgood en A. Tsuchiya (2005) Estimating the intangible victim costs of violent crimes. *British Journal of Criminology*, 45 (6), 958-976.
- Karapanou, V. en L.T. Visscher (2010) Towards a better assessment of pain and suffering damages. *Journal of European Tort Law*, 1 (1), 48-74.
- Visscher, L.T. (2008) De omvang van het smartengeld vanuit rechts- en gezondheidseconomisch perspectief. *Aansprakelijkheid Verzekering en Schade*, 35, 247-254.

LOUIS VISSCHER

Universitair hoofddocent
aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

De redactie behoudt zich het recht voor inzending voor de rubriek reactie te wijzigen, in te korten, aan te passen of te redigeren ten behoeve van de leesbaarheid en argumentatie.